ముత్యాల చెరువు

నాకు మటుకు తిరుపతీ శ్రీరంగం పుష్కరిణులకన్న నా ముత్యాల కోనేరే ఎక్కువ, అని వాళ్ళకి చెప్పినా తెలీదు. చెప్తే అర్థం చేసుకొనే వ్యక్తి ఎక్కడవుంది? ఏమైంది? మనసుల్ని కట్టివేసే మమతా బంధం సాంఘిక అంతస్థులకి అతీతమయినది.

ప్యాసింజరు దిగుతూనే స్టేషన్ నలుమూలలా కలయ చూసాను. వెంకన్న కాని సూరయ్యకాని వచ్చినట్లు లేదు. బహుశా నేను వస్తున్నానని వ్రాసిన వుత్తరం అంది వుండదు నాన్నగారికి. లేకపోతే బండి యెందుకు పంపరు? అవతల లైన్‌మీద ఒకమైలు పొడుగున్న గూడ్సు ట్రయిన్ వుంది. అది కదిల్తేకాని నేను కదలటానికి వీలుండదు. పట్టాలు దాటి అవతలి సన్న కంకరగుట్టలు దిగి సన్నని కాలిదారమ్మటనడిస్తే విష్ణుపురం వస్తుంది. అక్కడ జట్కాఏనా, రెండెడ్లబండీమైనా, కట్టించుకుని మా వూరు పోవచ్చును. పెట్టెబెడ్డింగు వున్నాయ్. ఆలోచిస్తూ నిద్రగన్నేరుచెట్టు క్రింద నిలబడ్డాను.

'బండీకి సామాను పట్టేదా సిట్టెమ్మా!' అన్నాడు పోర్టరు పోలాయ్.

'నువున్నావుటోయ్! కనపల్లేదేం! మావాళ్లెవరూ వచ్చినట్లు లేదే!' అన్నాను.

'వున్నానండీ. 'టీ' తాగివొద్దారనుకున్నంతలో బండీ రాటం పోటం కూడా అయిపోనాది. మీా రొక్కరే వచ్చారాండీ! ఇంకెవరూ దిగనేదల్లే వుంది. ఉత్తరంరాపిచ్చ లేదుండీ!' అన్నాడు పోలాయ్.

'ప్రాశానోయ్! అందలేదు లా వుంది. సరేపద!' అన్నాను. ఇంతలో ఏదో బండివస్తున్నది గాబోల్ను, సిగ్నల్ ఇచ్చారు.

'వుండండమ్మా! ఈ బండి చూసుకోని వస్తాను' అన్నాడు. ఆబండి రావటం వెళ్ళటం జరిగింది. ఒక్కరూ దిగ లేదు.

'ఏం చేసనులే! ఒక్కరూ దిగరూ, ఒక్కరూ ఎక్కరు. అదే బెజవాడ అవితే, ఓహ్ ఏం సందడేం సందడీ! ఎక్కేవోరూ దిగేవోరూ, చేతినిండా పనే, జేబుల్నిండా డబ్బులే!' అన్నాడు పోలాయ్, పెట్టె బెడ్డింగ్ నెత్తికెత్తుకుంటూను.

'అక్కడమట్టుకు పని అంతా నీ కొక్కడికే తగుల్తుంది టోయ్! ఇక్కడనయితే నయం కాదూ! నీకు పోటీయే లేదు కద!'

'ఏం నయమండీ! నాల్రోజుల కోపాలన్నా బేరం తగల్దు!'

'ఇప్పుడు నేను దిగలేదుటోయ్! సరేకాని ఈ గరుడాచలం ఇవ్వాళ కదలదేమిటి!' అన్నాను నడుస్తూను.

అది రేపు మద్దేలదాకా ఈడనే పడుంటది, దాన్నేం వేసుకుపోతదంట!' అన్నాడు. మేమిద్దరమూ గూడున్న

పెట్టెల మధ్యనుంచి దూరి పట్టాలుదాటి నెమ్మదిగా నడుచు కుంటూ విష్ణుపురం జేరేము. విష్ణుపురం స్టేషనుకి షుమారు ఫర్లాంగు దూరం వుంటుంది. బళ్ళస్టాండు దగ్గర నా సామాను దింపేసి నే నిచ్చిన రూపాయి పుచ్చుకొని వెళ్ళిపోయాడు పోలాయ్. మా వూరికి నాలుగురూపాయలడిగాడు జట్కా వాలా.

'అదేంటోయ్! పోయినసారి రెండురూపాయలే కదూ! రెట్టుక రెట్టూ పెంచావేమిటి?' అన్నాను.

'ఏంచేసేదమ్మగోరూ! నాల్రోజులాయి ఒకటే వర్షం పడటం నించి రోడ్లన్నిగండిలడ్డాయ్! అదేనా ఈ బండి డాము దాకానే పోతది. అక్కడ్నించీ నడుచుకు పోవాల్న!' అన్నాడు.

'సర్లే! మరేం చేయనూ' అన్నాను, జట్కా ఎక్కి కూర్చుంటూ. ఇక్కణ్నించీ మా వూరు డాముదాకా సన్న కంకర రోడ్డు వుంది. డాము దగ్గర్నించీ వూరుదాకా మట్టిరోడ్డు సుమారు రెండు ఫర్లాంగులుంటుంది. ఆ మట్టిరోడ్డు రేగడి బెడ్డలనటం నించీ ఏ మాత్రం వర్షం కురిసినా మెత్తబడిపోయి దిగబడిపోతూ వుంటుంది. ఎండకి ఎండిపోయినప్పుడు ఆ మట్టి అంతా పశువుల తొక్కిడి మూలంగా గట్టిపడిపోయి గతుకులు గతుకులుగా వుంటుంది. ఆగతుకులరోడ్డుమీద గుర్రంబండైనా సరే,ఎడ్ల బండైనాసరే కుదుపుతూ ఇంటికి వెళ్లేసరికి, ఒళ్ళంతా ముద్దయిపోయి మూడు రోజులదాకా మామూలు మనిషి కావటానికి సావకాశం వుండకపోతుంది. నాలుగురోజుల

ఏకవర్షానంతరపు ఎండేమో, ఆ కొత్తగా మబ్బు విడిచిన ఎండ చితచితలాడిస్తోంది. బండి డొంక సమీపించింది. ముందు దారి అంతా బందబందగా కనుపిస్తోంది, నేను జట్కా దిగా. వాడు గుర్రాన్ని విప్పి పక్కనున్న తుమ్మచెట్టుకి కట్టేసి, అడుగున వలలో వున్న పచ్చగడ్డిని దానిముందు పడేసి నా పెట్టె, బెడ్డింగు నెత్తికెత్తుకున్నాడు. వాడు ముందర నడుస్తోంటే, వాడు వేసిన అడుగులోనే నేనుకూడా అడుగువేస్తూ నడుస్తున్నాను. ఇంకా వూరు కనుచూపు దూరంలో వుండగానే నా దృష్టి వూరి పొలిమేరనున్న మా చెరువుమీద పడింది. చెరువు నిండుకూ ఎన్నెన్నో తామరాకులూ, తామరపూలూ కలకల్లాడుతూ కన్పించాయి. నే నాశ్చర్యపోయాను! తామరాకులనిండా వర్షపు తుంపర్ల వల్ల కలిగిన నీటికణాలు ఆ ఎండలో తళుక్కుతళుక్కుమంటూ, దేవతలు ఆకాశంమీంచి మంచి ముత్యాలు కురిపించేరా అన్న భ్రాంతిని కలిగిస్తోంది. నల్లని, సన్నని, పొడుగాటి కాళ్ళతో నీటికొంగలు ఆ ఆకునుంచి ఈ ఆకుమీదకీ, ఈ ఆకు మీదనించి ఆ ఆకుమీదికీ తేలిపోతూ నడుస్తూ తమ పొడు గాటి మెడని చాచి తమ ముక్కులతో నాచులోకి పొడుస్తూ దొరికిన పురుగుల్ని తింటున్నాయి. తెల్లగా అరవిరిసిన తామర వూలు జన్మకారకమైన జలతరంగాల చల్లదనంకన్న, తమ బాహువుల కందని ప్రియబంధువుయొక్క వెచ్చదనమే తమకి ఎక్కువ సౌఖ్యకారకమైనట్లుగా తమ మనసుల్లోని అనురాగాల స్వచ్ఛతనంతా, తమ ధవళ రేకల వొంపుల్లో నింపుకుంటూ, నీలాకాశంలోని తీక్షణ ప్రతాపునివంక ఆహ్వాన పురస్కరంగా

అరమోడ్చు కన్నులతో చూస్తున్నవా అన్నట్లు అలలమీద చిరుగాలికి తలలూపుతూ నిలచివున్నయి! నేను గబగబా నడిచి, చెరువును నా కరువుతీరా చూసి కాళ్ళూ, చేతులూ, ముఖమూ కడుగుకొని మా ఇంటికి వెళ్ళాను. ఇంటిలో నాకొక్కవల్సిన వాళ్ళందరూ చుట్టూచేరి కుశలప్రశ్నలు అడుగుతూ గొడవ చేయటం మొదలెట్టారు. కాని, నాకేదో వెలితిగా అన్పించింది. ఫలానా అని చెప్పలేని మూగ బాధ నా గుండెల్ని పిండసాగింది. కాస్సేపటికి మా నాన్నగారు పొలంనించి వొచ్చారు.

'జట్కా వేసుకు వచ్చావామ్మ! ఉత్తరం అందింది. కాని, ఏం చెయ్యను? పాలేళ్ళకి ఎక్కడా ఖాళీలేదు. ఈ వర్షాలనించి దళవా కుప్పలన్నీ నాశనమయిపోయాయి. అటు చూస్తే ఏ పనికన్నా కుడిభుజంలా పనిచేసే ఆదెయ్య మతిపోయి తిరుగుతున్నాడు' అన్నారు.

'ఆదెయ్యకి ఆరోగ్యం బాగాలేదా నాన్నా?'

'ఏంబాగు తల్లీ! ఆ ముత్తి పోయిందగ్గర్నించీ వాడికి మతే లేదు. ఇవ్వాళో రేపో అన్నట్లున్నాడు. నీకు చెరువుకట్ట మీద కనపళ్ళేదా?' నిర్ఘాంతపోయాను. కారణం తెలియకుండానే కడుపులో మెలిదిరుగుతున్న ఆ వ్యక్తి బాధ వ్యక్తమయ్యింది.

'ముత్తి చచ్చిపోయిందా! ఎల్లా చచ్చిపోయింది నాన్నా! ఎప్పుడు చచ్చిపోయిందీ!'

'ఆర్నెల్లవ్వొస్తోంది. పాపం!'

ఆర్నెల్లయిందన్నమాట! నా కుత్తరమేనా వ్రాశారు కాదేం? అవును ఎందుకు వ్రాస్తారు? వాళ్ళ దృష్టిలో ఒక పాలేరు కూతురు చనిపోవటం సర్వసామాన్య విషయం. నా దృష్టిలో దానికి విలువకట్టలేని సంఘటన. జీవితంలో ఒక ఆప్త మిత్రురాల్ని, నేను పుట్టినది మొదలు ఇప్పటివరకూ నాకు ఎవ్వరూ ఇవ్వలేనంత మానసికానందాన్ని ప్రసాదించిన స్నేహశీలిని నేను ఎల్లా మరిచిపోతాను? ఒక వ్యక్తి జన్మించటం అందరికీ ఆహ్లాదకరంకానట్లే, మరొక వ్యక్తి మరణించటం అందరికీ దుఃఖకారణం కాదు. జననమరణ, సుఖ దుఃఖాలు అనేవి ఎవళ్ళ బంధు పరిధుల్లో వాళ్ళే అనుభూతిని జెందుతారు. నా గదిలో కెళ్ళి మౌనంగా కూర్చున్నాను. ముత్యాలు! మంచి ముత్యాలు! తన స్నిగ్ధ స్నేహవల్లరులతో నా మనస్సుని బంధించిన ముత్యాలు! అప్పుడే నూరేళ్లు నిండాయా? నాతో ఒక్కమాటా చెప్పకుండా ఎందుకని పోయావు? నన్నెవరితో కబుర్లు చెప్పుకోమంటావు? నాకొచ్చే పిచ్చి సందేహాలకి జవాబు లింకెవరు చెప్తారు?

'చిట్టీ! అల్లానే కూర్చుండి పోయావేం? స్నానంచేసి బట్టలు మార్చుకోమ్మా!' అన్నది వదిన.

'ముత్యాలకేం జబ్బు చేసిందమ్మా! వొదినా!'

'జబ్బాలేదు. పాడూలేదు. చెరువులోపడి చనిపోయింది.'

కిటికీలోంచి చెరువుకేసి చూసాను. తామర పూలన్నీ కలకల్లాడుతూ నన్ను చూసి నవ్వుతున్నాయి.

'చెర్లో పడి ఎల్లా చచ్చిపోయిందోదినా! దానికి ఈదటం వచ్చునే!'

'అయ్యో వెర్రిపిల్లా! చావాలని పడినది ఈదుకుని గట్టుమీదకు వస్తుందా! రామ్మా! స్నానంచేసి బట్టలు మార్చుకుందువు కాని'

నాకు ఏ పనీచేసుకో బుద్ధవటం లేదు. నా శరీరమూ మనసూ కూడ అచేతన మౌతోంది. నా అంతస్సు గతించిన సుందర స్వప్నాల జాలంలోకి జారిపోతోంది. నేను చెదిరిన మనస్సుని కూడ తీసుకుందుకు ప్రయిత్నించటంలేదు. ఆ శక లాల్ని అల్లానే పరిభ్రమించ నిస్తున్నాను.

'సిట్టీ!'

నా అంతరంగంలో తొలిసారిగా పిల్చిన ముత్యాలు గొంతు సన్నగా విన్పించింది. నేను వెనక్కి తిరిగి చూసాను.

'నిన్నో పాలి ముట్టుకోద్దూ! ఏం!' నా కళ్ళల్లోకి దీనంగా చూసింది ముత్తి. అదినాకు గజందూరంలో నించుని వుంది. దేవత విగ్రహం ముందు భక్తురాలిలా నిలబడింది అది.

'ఇల్లావచ్చికూరో్చ!' అన్నాను. అక్కడ్నే కూర్చుంది. నెమ్మదిగా చేయిచాచి నాచేతికున్న గాజుల్ని తడిమింది.

'ఇల్లా ప్రక్కన కూర్చోమంటే అంతదూరంగా కూర్చు న్నావేం?'

'వోరన్న సూత్తారు'

'చూస్తే!'

'ఏం నేరనట్టు మాటాడుతావే! చూత్తే ఇంకేమన్న వుందా! ఇద్దర్నీ నేలేసి తంతారు పెద్దోళ్ళు!' నవ్వింది. ఆ నవ్వు

చంద్రవంకలా కన్పించింది నాకు. చెరువుగట్టుమీదకూర్చున్న దాన్ని కాళ్ళు నీళ్ళల్లో జారేశాను. కాళ్ళకేదో చుట్టుకుంది. దబుక్కున కాలుపైకి లాగుకున్నాను. సన్నగా పొట్లకాయలా నల్లగా చారలు చారలుగావున్న పాము నీళ్ళల్లో ఈదుకుంటూ పోయింది.

'అమ్మో! పాము. నిష్కారణంగా చచ్చిపోదును' అన్నాను భయంగా.

'అవ్వేం చేస్తయ్! బురదకట్టెలు! ఆట్ని సంపుతె బోలెడు పాపంట. అవి ముందుజల్మలో ఋశులంట.'

'అవేంపూలు ముత్తీ!' అన్నాను. చెరువుగట్ల వార మ్మటే, సన్నటికాడకి ఎరకు చుక్కల్లాంటి ఆకులున్నాయి. వాట్లకి పూదారంగులో అరచేయియంత పూవులున్నాయి.

'తెలవ్వా! తూటుపూలు అయ్యి!'

'ఆ గడ్డి అంతా తుంగేనా!'

'తుంగెందుకవుద్ది! అల్లిగడ్డి!' నా పాదాల్ని నెమ్మదిగా ముట్టుకొని, మళ్ళీ కణకణలాడే నిప్పుల్ని ముట్టుకున్నంత త్వరగా చేయితీసేసుకొంది.

'ఎందుకంత భయం' నవ్వాను.

'ఏం లేదు.'

'ఇక్కడ పల్లెటూరవటంనించి ఇల్లాంటి పిచ్చిలున్నాయి కాని, అదే మా బస్తీలో ఇల్లాంటివేంలేవు తెలుసా? నీలాంటివాళ్ళంతా మా ప్రక్కనే కూర్చుంటారు. మేమంతా కలిసిమెలిసి వుంటాం. నాతో చదువుకుందుకు, ఆడుకుందుకు

మా ఇంటికి వస్తారు. మేమంతా ఒక గదిలోనే కూర్చుంటాం. మరి మా పెదనాన్నగారు ఏమీ అనరు. తెలుసా !'

'ఆళ్లంతా అదురుట్టమంతులు ! మా సినమాఁవ కొడుకు బత్తీలో సదువుతున్నాడు గందా ! ఆడి సావాస పోళ్లు బాప్మల్లే. మనూరు సూఁణాన్నికొచ్చేరు. మఁగంటే నేను కాపీ కాచిస్తే తాఁగేసినాఁరుకూడ ఆళ్లు.' ఎంతో ఆనందంగా చెప్పింది.

చెరువుమీదకు వ్రాలివున్న ఈతమట్టల చివర్ల ఎన్నెన్నో పిచ్చికగూళ్లు వున్నయ్. ఎండవేళ పిచ్చికలు లేవు కాబోల్ను కాకులు ఆ గూళ్ళల్లో ముక్కులతో పొడిచి ఆ పిల్లల్ని తింటున్నాయి. ఆ బాధకి ఆ పిల్లలు కిచకిచ మంటున్నయి.

'హోస్హా ! ఏం సొద ! మీ జిమ్మడ !' లేచి నుంచుని రాళ్ళుచ్చుకుని కొట్టేసింది ఆ కాకుల్ని ముత్తి.

నేను చెరువు నిండుకూవున్న తామరపూలని చూస్తూ కూర్చున్నాను.

'సిట్టీ ! మీ బత్తీలో బయస్కోఁపు లుంటవిగందా ! మరిగంటే నువ్వు రోజూ సూత్తావా ?'

'రోజూ చూస్తే చదువో ! ఎప్పుడయినా మంచి పిక్చరు వొచ్చినప్పుడు చూస్తాను.'

'మంఛియ్యంటే అయ్యి పంచరంగుల్లో వుంటయి అయ్యోనా ?'

'ఊఁ' అన్నాను. అంతకన్నా వివరంగా ఎల్లా చెప్పాలో నాకు తెలీలేదు.

ఇంటికి వచ్చేద్దామని లేచి నించున్నాను.

'అప్పుడే వెళ్ళిపోతావా ?'

'కాఫీవేళయింది కదూ !'

'రేపు వొత్తావా ?'

'రోజూ వొస్తున్నాను. నువ్వు మాత్రం కన్పడడం ఇదే మొదటిసారి.'

'అవును రెండారాలకింద పెద్దమ్మ సెప్పింది. అమ్మాయిగా రొత్తారని.'

'నువ్వు మా ఇంటికి వచ్చావా ! నాకు కనపళ్ళేదేం ?'

'రాకేం ! మొన్నోపాలి 'వులవల బత్తా' బాగు చేయటానికి వచ్చాము. నేనూ సూరయ్యా వెళ్ళాము. ఆయేల నువ్వు సావిట్లో కొచ్చినట్లే వొచ్చి మళ్ళీ గదిలోకి పోయి నావు. 'మెరుపుతీగనాగుంది సిట్టెమ్మ' - అన్నది సూరయ్యా పెళ్ళాం.'

'ఊహుఁ. అల్లాగా !'

'అప్పట్నించీ నీతో మాట్లాడాలని ఒకటే మణుసు నాకు.' నేను దాని భుజంమీద చేయివేసి :

'పద, పోదాం ! నేను రోజూ వొస్తాను. నువ్వుకూడా రోజూ రా ! ఏం' అన్నాను. ముత్యాలు నాకేసి చూస్తూ నించుండిపోయింది. కాస్సేపటికి తమాయించుకుని దాని భుజంమీది నా చేయి తన చేతుల్లో పుచ్చుకుని కాసేపు అల్లానే పట్టుకుని వదిలేసింది. అప్పుడు వచ్చేటప్పుడు ఒక పాత సిల్కు చీర ఇచ్చి వచ్చాను. ఎంతో సంబరపడింది.

మళ్ళీ సంవత్సరం.

ఊడ్పులు మొదలయినాయ్! ముత్యాలు ఎక్కడా తీరుబాటు లేదుకాబోల్ను. కనిపించటంలేదు. నేనొక్కర్తినే నా స్థానంలో కూర్చున్నాను.

'ఎప్పుడొచ్చావ్ సిట్టీ?'

వెనక్కి తిరిగి చూశాను.

'నేనొచ్చి పదిహేనురోజు లవుతున్నదిలే! ఎక్కడా దర్శనాలు లేవే తమరివి?'

'వూడ్పులకి గూడెమెళ్ళాం. నిన్న సాయంత్రమే వొస్తి!' నా ప్రక్కనే కొంచెం దూరంలో కూర్చుంది.

'మనూరిలో పని లేదా?'

'ఎందుకు నేదు! ఇక్కడంటే కూలి తక్కువ సిట్టీ! గూడెంలో మడుసులు తక్కువ. రొండు రూపాలు ఇత్తన్నారు. ఈ పదిరోజులూ పొయ్యిలోకీ, కడుపులోకీ ఇచ్చి, రొండు రూపాలూ ఇచ్చిరు.'

'ఈ వారం రోజులుగా ఒకటే వర్షంగా! మీరెలా పనిచేశారు?' ఆశ్చర్యపోయాను.

'బలేదానిలే! వాన లేకపోతే ఎక్కడూడ్సమంటావ్! ఆ వానదేముడు సల్లంగ సూత్తేనేకందా! మన కడుపులోకి బువ్వ వచ్చేది? ఇంత సదివావ్ ఈమాత్రం తెల్దేటి?, పకపకా నవ్వింది.

నేను దానికేసి చూసాను. దృఢంగా ఆరోగ్యవంతంగావుంది. కాలిప్రేలి మొదలు, నుదురుదాకా నల్లగా నిగనిగలాడుతూ మెరుస్తూనేవుంది. పది రోజుల నిరంతర శ్రమవల్ల కలిగే ఆయాసం కించిత్తూ స్ఫురించలేదు నాకు. పదిరోజులుగా,

మోకాలి లోతు బురదలో, పైన సన్నటి వర్షపు జల్లుల్లో తడుస్తూ పనిచేసిన మనిషల్లె లేదు. అయిదారుగురు పరిచారికలు కనిపెట్టుకుని వుండి, మెత్తని ముఖమల్ తివాసీలమీద కాని అడుగువేయించని రాజకుమారి మృదుత్వంతో వున్నది. కొంచెం వర్షంలో తడిస్తే జలుబు చేస్తుంది నాకు. తలభారం, జ్వరం, వెలిపొచ్చేస్తుంది. కొంచెం చెరువులో కాళ్ళాడించుకుంటే చాలున్న. కాలివ్రేళ్ళ మధ్యనున్న చర్మం పలుచబడి వొరిసి మంటలు పుడ్తుంది. నేనదే అన్నాను ముత్యాలుతో :

''ఒసే, మీరు రోజల్లా అల్లా తడుస్తే రోగాలురావూ!'

''రోగాలెందుకు వస్తయ్యి! ఆకాశరాజూ, భూదేవి మాలచ్మి మమ్మల్ని దీవించరేంటి? అయినా ఈ పనులున్న న్నాళ్ళూ మేం పొడన్నాలు తింటాంగందా?''

'పొడన్నమంటే!'

'వార్పు అంతా ఓగిన్నెలో ఒగ్గేసి, కడుపుపట్టినంతా, వొర్రనంజుకోని మామూలు అన్నమే, తినేస్తాం: బలం వుండక ఏమవుద్ది?' 'అన్నంతింటాం' అని గర్వంగా చెప్తోంటే ఆశ్చర్యపోయాను.

'మరి రోజూ తినరేం' అన్నాను. 'పాటు' లేనప్పుడు ఎక్కణ్నించి వస్తయ్! గిన్నెలకి గిన్నెలు గింజలు? ఇప్పుడు అయితే పనిచేయించుకుండే వోళ్ళు ఇవ్వాల్లా గింజలు. వందు కోటానికి కంపా కర్రా పడేత్తారు, దరిజాగా తినేత్తాం. రోజూ రమ్మంటే ఎల్లావస్తయ్? పనిలేకుండా గింజలిచ్చేదరమ దేవతలెవరుంటారు. సిట్టీ!'

'మరి గింజలు లేనప్పుడేంచేస్తారు?'

'చోళ్లో, కొఱ్ఱలో, నూకలో, ఏయిచవగ్గా దొరికితే అయ్యి కొనుక్కోని జావలాకాచుకోని తాగుతాం. రెడ్డి సీమోళ్లకి జొన్నలు చవగ్గా దొరుకుతయి. అయి పిండి ఇసురుకొని రొట్టెలేసుకుంటారు. అన్నమయితే గడ్డనాగవుతది' అంది.

నాకు ఆరోజు అన్నం సయించలేదు. నేను తినిమాత్రం ఏంలాభం?

రెండుపూటలా కమ్మని పెరుగుతో భోజనం, రెండు పూటలా ఏదోవక పానీయం కాకుండా ఫలహారాలు. జావ నీళ్ళతో బతుకుతున్న ముత్యాలుచేసే పనిలో ఎన్నోవంతు చేస్తాను? ఆరువీశల కారం అవలీలగా దంచిపెడ్తుంది ముత్యాలు. అరసోలకారం దంచుకుంటే చేతులు మంటలు పుడ్తాయ్! నేనుతినేతిండి ముత్యాలుకి లభిస్తే, ఇంకా ఎంత పనిచేస్తుందో! ఆహారం ఎక్కువయి ఆయాసంమాకయితే సరయిన పోషక పదార్థాలు కొనుక్కోలేని ఆర్థిక అసమర్థతవల్ల నీరసించి పోతున్నారు వాళ్ళు. నా అన్నానికి సరిపడ్డ ధాన్యం నేను నేలదున్నుకుని, వూడ్చుకొని పండించుకోలేను నేను. వాళ్లు వాళ్ళ అన్నానికేకాకుండా, కొన్ని వేలమంది పొట్టలూ, పెట్టెలూ నిండటంకోసం; వాళ్ల పొట్టల్ని, చిలక్కొయ్యలకి వేలాడేసి శ్రమిస్తున్నారు. వాళ్లకన్నా నేనెక్కువదాన్ని ఎల్లా అవుతాను?

'వొత్తాను సిట్టీ! మరిగంటె నేను వూడ్పుకి గూడేనికి పోయినానని మీ నాన్నోరికి కోపంగా వుంది. కాస్త నువ్వు సదరాలి.'

'చెప్తాలే! అయినా నువ్వు వూడ్పులకి వెళ్ళితే ఆయన కెందుకు మధ్యని?'

'నీకేం తెల్దు సిట్టీ! మా బాబు మీ కమతంలో పాలికున్నాడు గందా! అందు గురించి ఆడీవోళ్ళంతా మీ కమతం వూడ్పులోకి రావల్సుంటది.'

'అయితే మరెందుకు రాలేదు?'

'ఏం చేయను సిట్టీ! నాన్నగారు పదణాలు, ముప్పావులా ఇత్తన్నారు. గూడేన్ని రూపాన్నరా, రొండూ ఇత్తన్నారు. ఇక్కడ మడుసు లెక్కువ, పని తక్కువ. అక్కడ పనెక్కువ, మడుసులు తక్కువ. దాంతో కూల్డబ్బులు నాలు గెక్కువిత్తన్నారు.'

'అవును మరి! మీ కెక్కడ నాలుగు డబ్బు లెక్కువ దొరికితే అక్కడే పనిజేస్తారు. దానికి కూడా మా ఆజ్ఞేనా?'

'మేమున్నాంగా మీచేలో వొంగాల్సినోళ్ళం. డబ్బు లెక్కువ అని ఆశపడి అట్టా పోయినాను. ఇప్పుడు మీ నాన్న గారికి కోపం వచ్చి మా బాబుని పనిలోంచి తీస్తసన్నారు. కొత్త సాలులో రెండు నెల్లాయి జేత్తన్నాడు. వూడ్పులూ అవ్వొస్తున్నాయి. ఇప్పుడాడ్ని పనిలో కెవురు పెట్టుకుంటారు?'

'మీకు ఇప్పటి కొచ్చే గింజలు తీసుకొని, ఇంకోళ్ళ కమతంలో జేరకూడదా?'

'మద్దెలో వోరెట్టుకుంటారు? దమ్ములు జేయక మునుపే కాగితాలు రాసుకుంటారుగా! అందులో పని పూర్తి కాకుండా మానిపించినోణ్ణి అస లెట్టుకోరు. మేము ఈ సాలంతా తిండి లేకుండా మాడిపోవాలి!'

'చెప్తాలె' అన్నాను.

'నీకు తెలియదు లేమ్మ! తండ్రి తండ్రే! కూతురు కూతురే! ఉత్త దొంగవెధవలు. వీడు మొన్న వడ్లు మరె ట్టించుకొని, తవుడు అంతా మన కియ్యకుండా అమ్ము కున్నాడు. ఆ ముత్తి ఏమో దొంగముండ, మనకి రాకుండా గూడేనికి పోయింది. నా సొమ్ము తింటూ వుంళ్ళు ఏలమన్నా వీళ్ళని 'పాలె'కి పెట్టుకుంటా!'

'ఈసారికి క్షమించండి నాన్నగారూ. పాపం, ఏటి కేడాదీ తిండి లేకుండా చేసినవాళ్ళ మవుతాం.'

'నా తల్లి. నా తల్లి. బంగారు తల్లి. నీ కడుపు నిండా లమ్మ. నీ పాదాలకు మొక్కుతా' అన్నాడు ఆదెయ్య.

'ఏదో బుద్ధి గడ్డి తిన్నది బాబులూ. మేం తవుడు అమ్ముకోనేదు బాబయ్యా. కోళ్ళకి ఏసుకుందరని ఇంట్లో అట్టే పెట్టుకున్నాం. ఎవళ్ళ కొచ్చిందో తెగులు. గుడ్లు పెట్ట నానికొచ్చిన రెండు కోళ్ళనీ ఏసుకపోయారు బాబయ్యా. మీ పశువుల నోట్లో మట్టికొట్టాలని చూస్తే మాకు కలిసి వద్దతా!' అన్నది ముత్తి.

'నువ్వు కోళ్ళని పెంచుతున్నావా?'

'లేదు సిట్టీ! మొన్నె ఆరురూపాలెట్టి 'పరూ' కొచ్చిన పెట్టల్ని కొన్నాను. ఎవరో నూక్కుపోనారు. ఆళ్ళ జిమ్మడ! పోన్లే ఏంచేత్తాం! నేను కట్టపడలేదు అనుకుంటా. నా కచ్చి రాలేదండీ ఆ పెట్టలు.'

'పోన్లే, నా దగ్గర రూపాయలున్నయ్. మళ్ళీ కొనుక్కో కోడిని.'

'వద్దులే సిట్టీ! నా కచ్చిరాలేదు. తవుడుబత్తా తెచ్చి మీ పాకలో పడేత్తాను.'

'మీరు ధాన్యం మరెట్టించుకున్న తవుడు మా కెందుకు ?'

'మీ నాన్నారు సాలుకి పదేను బత్తాల దాన్నెవు మా బాబుకి జీతాలకింద ఇత్తారు. అయ్యి ఆడించుకున్న సిట్టూ, తవుడూ, మీకే ఇయ్యాల. మేం వాడుకోకూడదు. గొడ్లున్నవోళ్ళయితే అడిగి తీసుకుంటారు.'

'మీరు అమ్ముకుంటే మీకు నాలుగు డబ్బు లెక్కువొస్తాయి గదా ! లేకపోతే 'మర' వాళ్ళకే ఆ చిట్టూ, తవుడూ ఇచ్చేస్తే, వాళ్ళు మీ ధాన్యం వూరికే మరబెట్తారు గదా !'

'అలా కామందు లూరుకుంటారండీ!' అన్నది ముత్తి. కుటుంబంలో ఒక్కడు పాలేరుగావున్నాడంటే, వాడి కుటుంబం అంతా వాళ్ళకి సేవ చెయ్యాలి. వాళ్ళకి ఇంకోచోట కూలి డబ్బు లెక్కువ దొరికినా పోకూడదు. అందరూ కామందుల ఇళ్ళల్లోనే వూరికేపని చెయ్యాలన్నంత నిరంకుశత్వం ఇంకా గ్రామసీమల్ని వదల్లేదు.

'ఏమిటే దాన్నలా రాసుక తిరుగుతావ్! నీకు చిరా కెయ్యదూ!' అంటుంది మామ్మ.

'చిన్నప్పట్నించీ దీనివి దరిద్రపుగొట్టు లక్షణాలేనండీ అత్తా! చిన్నప్పుడు ఇది దీన్నెత్తుకునే 'నరిసి' దగ్గరే అన్నం తింటాననని మారాంచేసేది, మీకు జ్ఞాపకం వుందో లేదోకానీ'

అంటుంది అమ్మ. నిజంగా నాలుగుణాలు దరిద్రపుగొట్టువే కాబోల్ను. నాకేం?

క్రితం సంవత్సరం నేనొచ్చేసరికి చెరువుకి ఏం దోషం తగిలిందో ఏమిటో! కలకల విరిసే తామరపూలన్నీ తలవాల్చేసాయ్. ఆకులన్నీ వాడిపోయాయ్. నాకు చెరువు అంతా నిర్జీవమైపోయినట్లు తోచింది. విచారంగావుందినాకు.

'తామర అంతా అల్లా చచ్చిపోయిందేమిటే ముత్యాలూ?'

'ఆరిగెబియ్యం కడిగారుకాబోల్ను ఎదవసచ్చినోళ్ళు, తామరదుంపంతా సచ్చిపోనాది!' అంది ముత్యాలు. దానికి ఎన్నివిషయాలు తెలుసు! దానికి తెలుసున్న విజ్ఞానంలో నాకెన్నోవంతు తెలుసు!

'అరిగె బియ్యం అంటే ఎల్లావుంటాయ్!' అన్నాను.

'నీకేటి తెల్దే, అయి, నువ్వే నువ్వెప్పుడూ సూడిసే దేటి! అయ్యో ఓదాన్నైవే! మినుముల్లా నల్లగా ఇంకొత్త పొడుగ్గా వుంటాయి. ఎంతనున్నగా, వుంటయ్ అనుకున్నవ్ సిట్టీ! ఆ బత్తాలో సూది ఏత్తే అదుక్కు పోతది. ఓసాలి ఏట యిందో తెల్సా? మావోళ్ళపిల్లలు దాగుడుమూత లాడుకుంటన్నారు. అందులో ఓళ్ళపిల్లడు, ఆరిగెలు దాచుంచిన పొణకలో దిగాడు. మెల్లెంగా అదుక్కుజారిపోయి ఊపిరాడక సచ్చిపోనాడు!'

'ఆ అన్నం తింటారామీరు?'

'తినక! అయ్యి బియ్యం అవటానికి బోలెడు చాకిరి చేయాల! ముందరో సాలి దంపాల. మళ్ళీ తిరగట్లో ఏసి ఇస రాల!'

నేను మళ్ళి చెరువుకేసి చూసాను. చెరువు దిగాలుగా వుంది. నాకు కళ్ళమ్మట నీళ్ళొచ్చాయి.

'సిట్టీ! నీదాస అంతా సెరువుమీదే వున్నది కామాలు. ధంబిడీముఖం పెట్టావు, నువ్వు మళ్ళీ వచ్చేసరికి ఈ సెరువు నిండా మునుపటికన్న ఎక్కువపూలుండేట్లు చేత్తాను. దిగులు పడమాక. పాలెన్ని పెద్దసెరువులో బోలెడు దుంపలుంటయ్. నాలుగు తెచ్చిపడేత్తాను.'

'ఏటేటి? ఈరురాలు బయిలెల్లిండెహ! తామరదుంపలు నువ్వు తెచ్చి ఏత్తావా? బతుకుదామనా సద్దామనా!' అన్నాడు సూరయ్య దానిమాటలు విన్నాడుకాబోల్ను!

'తామర పాతు తేనే పానం పోతదా!' అన్నది.

'వెనకా ముందూ, ఎవరూలేనోరు, సచ్చే ముసలోళ్ళూ, ఎయ్యాల ఇత్తనం. ఎవురుపడితే ఆరు ఎయ్యకూడదు. వేత్తే మూడ్రోజులు తిరగకుండా సత్తారు. శాపం వున్నదట' అన్నాడు సూరయ్య.

'ప్చ్! ఇంక ఈ చెరువు ఇల్లా వుండాల్సిందే అన్న మాట!' నీళ్ళు కారిపోయాను.

'మా లావు సెప్పావులే! అదేందో నేనూసూత్తాను. ఇయ్యాలసత్తే రేపటికిరెండు' అన్నదివుత్తి బింకంగా.

'నువ్వు సావటంఖాయిం. నిన్ను నమ్ముకోనున్న ఆము సలాడ్ని ఏటిసెస్తావ్! సెర్లోఫూలు ఆకులూ లేనంతమాత్రాన్ని వొచ్చిన లోటేటి! వోరన్న ముసలాడు దొరికితే అణుక్కట్టు కొని ఏయిద్దాం, అన్నాడు సూరయ్య. నాకునిజంగా భయం వేసింది.

'ఒసే ముత్యాలూ నువ్వుగానీ తామరదుంప తెచ్చేవ్! తేబోకుసుమ్మా! నాకు ఇప్పుడే ఎంతో బావుంది చెరువు. నిర్మలంగా వున్నయ్ నీళ్ళు నాకు, నేనువొచ్చినప్పుడల్లా నువ్వు కనబడితేచాలున్నె. చెరువు ఎల్లావున్నా ఫరవాలేదు.'

'నేను ఏటవుతానుసిట్టీ! అడేదో ముసలాడిమాట సెప్పాడు. ముసలాళ్ళు సావక బతుకుతారా! ఆడేసినా సత్తాడు. ఏయకపోయినా సత్తాడు. ఏసి సచ్చాడు కనక ఇన్నాళ్ళూ సెరువు కలకల్లాడినాది.'

'నామీదొట్టే ముత్యాలూ! నువ్వుమాత్రం తేబోకు!'

'నాకుమాత్రం పానాలమీాది తీపి వొదులుద్దేటి సిట్టీ, నువ్వెంత గాబరపడి పోతున్నావు? మొన్న నువ్విచ్చిన చిలకల్ల కోకెంత బాగుందనుకున్నావ్! కట్టుకోని 'పెద్దింటమ్మ' తిరణాలకు పోతే అంతా నావొంక చూసేవోరే!' మాట మార్చేసింది ముత్తి.

'నువ్వెంత బాగుంటావు మరి. చూడరా?'

'మాటలు నేర్చావులే బాగ! మరి ఎల్లకాలం సదువేనేటి! పప్పనం ఎప్పుడుపెడతావు?'

'నె నొక్కదాన్నేనా పెట్టాల్సింది? మరి నువ్వెప్పుడు చేసుకుంటావు?'

'అక్కడికెల్లాక చేసుకుంటాను. ఆకాశంకేసి చేయి చూపించింది.

'ఛీ! ఏం మాటలు ముత్యాలూ! నా కెంతకష్టంగా వుందో తెల్సా!' నాకు కళ్లమ్మట నీళ్ళొచ్చాయి.

'ఎంతభిమానం నీకు నేనంటే సిట్టీ! మరేంచేయను, చెప్పు! మరి మా అయ్య నేను 'సీతయ్య'ని చేసుకుంటాని కొప్పనేదు. కులపోళ్లూరుకోరు, అంటాడు. నా కయినా ఆడి కయినా ఒకటే పానంగా వున్నోళ్ళం. ఎదవకులాలు! మమ్మల్ని సంపుతాయి. సంపనీ ఏం జేత్తాం!' నిర్లిప్తతగాఅంది.

'మరి మీరూ మీరూ ఒకటికాదా!'

'సీతయ్య వాళ్ళు కిరస్తానం పుచ్చేసుకున్నారు. మేం పుచ్చుకోలేదు. ఆడి చుట్టాలంతా బత్తీల్లో సదువుకోని వుద్దేగాలు సేత్తున్నారు. మరిగంటే సీతయ్య నన్నుకూడా సదివింతనన్నాడు. మరి మేమంటే ఆళ్ళిళ్ళల్లో ఇస్తరేయం. ఇంక ఎలా ముడెట్టుకోటం? ఇటు జూడబోతే మా అయ్య ముసిలాడు. ఒంటిగాడు. ఏం జేయాల్నో తోయకుండావుంది.'ముత్తి దిగాలుగాఅంది. అంత దిగులూ మనసులో దాచుకునే పైకి నిండుగా సముద్రాన్ని కలవబోతున్న నదీ ప్రవాహంలా జల్లు జల్లుమంటూ వుందన్నమాట ముత్యాలు!

వొచ్చేటప్పుడు మరీమరీ చేతిలో చేయివేసి చెప్పాను. తామరదుంప తేవొద్దని. తేననిచెప్తూనే కళ్ళమ్మట నీళ్ళెట్టుకుంది ముత్యాలు!

కిటికీలోంచి చెరువుకేసిచూసాను. ఆతామర పూవుల్లో, ఆకుల్లో, ఆ పూలరేకల చివర్లలో, ఆకులమధ్యని, సన్నని ఈనెల్లో, అంతటా, నాకు ముత్యాలే వేల రూపాల్లో కన్పించింది. తప్పకుండా తామరదుంప ముత్యాలే వేసివుంటుంది. ఆ ధ్రోషం కొట్టిచచ్చిపోయింది. దాని రక్తబిందువుల్ని నింపుకున్నాయి కనుకనే ఆపూలకి అంత అందమొచ్చింది.

'నేను నీకు కనబడతానేవున్నాను సిట్టీ! ఎందుకంత బెంగపడతావు?' అన్నట్లు ముత్యాలు గొంతు విన్పించింది. దాని ఋణం, ఈ చెరువుకి, ఇంత శాశ్వత సౌందర్యం చేకూర్చిన నా ముత్యాలు ఋణం ఎల్లా తీర్చుకుంటాను?

ముత్యాలూ! నీ స్నేహ సౌరభంతో నా మనస్సంతా నిండిపోయిందే? ఎల్లా మర్చిపోతాను? నా మనస్సులో కలిగే సందేహ తోరణాలు ఎవరు విప్పుతారు? నన్నర్థంచేసుకుని నా మాటలు నాకే విప్పిచెప్పే దేవతవు. నామీద ఎందుకు అలిగావు? నీమీద బెంగతో కుమిలిపోతున్నానని. చెప్పితే వీళ్ళంతా, నన్ను పిచ్చిదానిక్రింద జమచేస్తారుకదా! నిజంగా పిచ్చిదాన్నయితే ఎంత బాగుణ్ను తెలిసి తెలియని అవస్థకన్న, అయోమయావస్థ వేలరెట్లు మెరుగుకదూ!'

'ఇంకా అల్లానే కూర్చున్నావుటే ఆ కిటికీలో! లేచి స్నానంచెయ్యి వేగం! అంతా నువ్వొచ్చావని చూడటానికొస్తే అల్లా చీకిరి గంపలా కూర్చుంటావేమిటే ఖర్మ!' అన్నది మామ్మ.

'అది చిన్నప్పణ్నించీ అంతేనండీ, అత్తా! వొట్టి మట్టి ముద్ద. ఏమిటో ఆలోచిస్తోంటుంది ఎప్పుడూనూ' అని వంత పాడింది అమ్మ.

ఇప్పుడొచ్చిందో, లేదో అప్పుడే సాధింపు మొదలెట్టారా దాన్ని!' నాన్నగారి కంఠం విన్పించేసరికి నా ప్రాణం లేచొచ్చినట్లు అన్పించింది.

'నాన్నగారూ! మనూరి చెరువు పేరేమిటండీ!' అన్నాను.

పేరేమి లేదమ్మా. ఏం?'

'ముత్యాలచెగువు అందామూ దాన్ని!' 'అనుకోమ్మా! దానికేం?'

అవును, ముత్యాలచెరువు అంటే బాగుంటుంది. నాముత్యాలు, తన జ్ఞాపకంకోసరం, చెరువంతా తామరలతో నింపిపోయింది. అందుకనే తామరాకులమీద నిలిచిన నీటి బిందువులు ముత్యాలల్లే మెరుస్తాయి!

'అల్లా అయితే చిన్నబోర్డుమీద వ్రాసి అక్కడ పెట్టిద్దామా నాన్నగారూ!'

'నీకు నువ్వనుకోవమ్మా చాల్ను. ఎవరైనావింటే నవ్విపోగలరు!'

నవ్వుతారట. ఎందుకు నవ్వుతారు? నాకు కోపం వచ్చింది.

'నాకు నేనే అనుకుంటా లేండి నాన్నగారూ. ఏ మంత్రిగార్నో పిలిచి మీటింగు చేయించి, నామకరణోత్సవం చేయించగలిగే స్తోమత నాకు లేదుకా!'

'ఏమిటే! వెధవసొద! ఇదేం తిరుపతా, శ్రీరంగమా! ఇంతోటి పుష్కరిణికీ పేరు కావాలిట! పేరు! పట్టుమని పదికోం పలులేవు! చదవేస్తే వున్నమతిపోతోంది దీనికి. అందుకే మహా ప్రభూ! దీన్నెవరికో దారినపోయే దానయ్యకిచ్చి, మూడు ముళ్లూ పడేయించండీ అని మొత్తకుంటుంటే, వింటున్నారా?' అంటూ అమ్మ మొదలెట్టింది.

నాకు మటుకు తిరుపతీ శ్రీరంగం పుష్కరుణుల కన్న నా ముత్యాలకోనేరే ఎక్కువ అని వాళ్ళకి చెప్పినా తెలీదు. చెప్తే అర్థంచేసుకునేవ్యక్తి, నక్షత్రాలకి జతగా ఆకాశం మీదుంది.